

Hronika / Chronik

Izvještaj o radu Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH u 2010. godini

Centar za Balkanološka ispitivanja i u ovoj godini je radio u veoma otežanim finansijskim i kadrovskim uslovima. Samo zahvaljujući izvanrednom angažmanu jedinog stalno zaposlenog saradnika (Melisa Forić) i volonterskom radu naših spoljnih saradnika i ovog puta smo uspjeli privesti kraju većinu zacrtanih zadataka. Početkom godine štampan je Godišnjak XXXVIII/36 za 2009. godinu, u čemu je odlučujući doprinos bila finansijska dotacija Fondacije za izdavaštvo/nakladništvo u Sarajevu, koja djeluje u sklopu Federalnog ministarstva kulture i sporta, te podrška Njemačkog arheološkog instituta, odjel u Frankfurtu (RGK) i Ureda Austrijske kooperacije za nauku, obrazovanje i kulturu u Sarajevu. Godišnjak je upućen u redovnu razmjenu na preko 130 adresa u zemlji i inostranstvu, te je tako nastavljen kontinuitet informisanja domaće i međunarodne javnosti o naučnim aktivnostima u našoj zemlji.

Redovna godišnja sjednica Centra za balkanološka ispitivanja održana je 25. 2. 2010. godine. Zbog nedostatka finansijskih sredstava sastanku ni ovoga puta nisu mogli prisustvovati članovi Centra izvan Sarajeva, što u mnogome umanjuje obim iskorištenosti naučnog potencijala naše institucije. Na sastanku je razmatran izvještaj za 2009. i plan aktivnosti za 2010. godinu, te izvršen izbor novih članova. Pri tome su članovi Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH koji žive izvan BiH svoje stavove o prijedlozima za novo članstvo izrazili putem e-maila i faxesa. Svi prijedlozi su jednoglasno prihvaćeni. U članstvo Centra izabrani su:

- prof. dr. Vesna Girardi Jurkić, profesor Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Zagrebu, Voditelj međunarodnog istraživačkog centra u Puli;
- prof. dr. Friedrich Lüth, direktor Rimsko-Germanske komisije Njemačkog arheološkog instituta u Frankfurtu i predsjednik Evropske asocijacije arheologa;
- prof. dr. Johannes Müller, redovni profesor praistorijske arheologije i direktor Instituta za praistoriju i ranu istoriju na Christian-Albrechts Univerzitetu u Kielu.

Izbor novih članova Centra potvrđen je na sjednici Predsjedništva ANUBiH 19. aprila 2010. Centar sada broji osamnaest članova, te je u planu proširenje sa još dva. Kako je djelokrug Centra proširen i na modernija historijska razdoblja, u narednom periodu će se raditi na angažovanju člana iz te naučne oblasti, kao i člana iz oblasti etnologije, uz naglasak da će se ići na angažman ljudi koji su iz Sarajeva i iz Bosne i Hercegovine zbog bolje operativnosti u radu Centra.

U okviru svoje redovne djelatnosti Centar se u 2010. godini fokusirao na realizaciju sljedećih projekata:

1. Dalji rad na stvaranju uslova za zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoputa Koridor Vc kroz BiH;
2. Priprema međunarodne naučne konferencije „Kroz Hercegovinu tragom kultura stare Evrope“;
3. Digitalizacija kartoteke „Grobovi prastanovnika sjeverozapadnog Balkana“;
4. Izdavačka djelatnost.

1. Kao i prethodnih godina, tako je i u 2010. godini naš Centar ostvario intenzivne kontakte sa nadležnim državnim organima i institucijama u cilju stvaranja uslova za blagovremenu i cjelovitu zaštitu spomenika kulture na planiranoj trasi autoputa Koridor Vc kroz BiH. Već u periodu 2007-2009. sačinjena je odgovarajuća baza podataka o ugroženim spomenicima i lokalitetima (uporedi Godišnjak 2009, 245-250), a početkom 2010. godine održano je nekoliko konsultacionih sastanaka sa odgovarajućim institucijama. Cilj je bio pospješivanje saradnje na ovom projektu, odnosno pravovremeno uključivanje arheoloških institucija u radni i finansijski plan izgradnje autoputa. Takođe je traženo hitno rješavanje zahtjeva koji je 7. 10. 2009. godine bio upućen Federalnom ministarstvu kulture i sporta i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, u kojem se na osnovu relevantnih stručnih kriterija

insistiralo da Zemaljski muzej BiH, Centar za balkanološka ispitivanja ANUBiH i Zavod za zaštitu spomenika FBiH budu imenovani kao nosioci i koordinatori obimnog projekta zaštitnih radova. Odluka Federalne vlade donesena je tek 24. 3. 2010. i u njoj su Zemaljski Muzej i Akademija nauka i umjetnosti BiH zaobidjeni, a za nosioca posla imenovan je Zavod za zaštitu spomenika FBiH, mada u tom momentu ova institucija nije imala ni jednog arheologa u svom sastavu.

Zavod, kao nosilac posla, nije prihvatio prethodno razrađenu metodologiju rada, niti je pokazao interes za već pripremljeni elaborat u kome je na trasi autoputa locirano 215 spomenika koje je prema toj metodologiji trebalo u odgovarajućoj mjeri arheološki obraditi i dokumentovati. Iz tih razloga je izostala dalja saradnja Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH i Zavoda za zaštitu spomenika FBiH u okviru ovog projekta.

2. Međunarodni naučni skup „Kroz Hercegovinu tragom kultura stare Evrope“ koncipiran je u Centru za balkanološka ispitivanja ANUBiH u cilju prezentacije relevantnih saznanja o bogatoj kulturnoj baštini Hercegovine koja seže od paleolita do novog vijeka, a trebalo bi da se održi u jesen 2011. godine u Počitelju, Stocu, Mostaru, ili Trebinju. Planirano je okupljanje vodećih naučnika iz oblasti arheologije, antičke historije, historije umjetnosti, etnologije i historije koji bi obradili i prezentirali ciljno odabrane teme, i trebalo bi da označi pozitivnu prekretnicu u načinu tretiranja kulturnoistorijskih spomenika u ovom dijelu Evrope. Uz to bi tim skupom bilo inicirano stvaranje internacionalnog naučnog programa koji bi omogućio koordinirano istraživanje, zaštitu, rekonstrukciju i prezentaciju kulturno-istorijske baštine Hercegovine i njenu kulturološku i turističku valorizaciju. Rezultati konferencije bili bi publicirani u Zborniku u okviru Posebnih izdanja ANUBiH, odnosno Centra za balkanološka ispitivanja. Aplikacije za finansiranje ovog skupa upućene su na konkurse za UNESCO participacijske programe, Ministarstvu civilnih poslova te Federalnom ministarstvu obrazovanja, ali podneseni prijedlozi nisu dobili traženu podršku. S obzirom na veliki značaj koji bi održavanje ovakvog skupa imalo za našu kulturu i nauku, planirano je da se početkom 2011. godine preduzmu još šire i intenzivnije aktivnosti radi pribavljanja neophodnih sredstava.

3. Rad na formiranju kartoteke „Grobovi prastanovnika zapadnog Balkana“ otpočet je još od 80-tih godina prošlog stoljeća u Centru za balkanološka ispitivanja ANUBiH. U tom okviru je već pripremljena baza podataka koju čine tekstualni i slikovni podaci za ukupno 2130 grobnih cjelina sa zapadnog srednjeg Balkana. U njoj su sistematski skupljeni i obrađeni podaci iz grobova istraženih do 1992. godine. Te podatke bi trebalo digitalizirati i učiniti pristupačnim domaćoj i stranoj naučnoj javnosti. Cilj ovog projekta je stvaranje informacionog centra u kome bi bili deponovani podaci o brojnim, do sada mahom nepristupačnim grobnim cjelinama koje su ležale u depoima muzeja. Ovaj projekat ima neobično veliki značaj, jer bi time široki potencijal arheološkog materijala iz grobova sa zapadnobalkanskog prostora bio u potpunosti otvoren za brojne zainteresovane korisnike, a naš Centar i Bosna i Hercegovina bi se plasirali u sam vrh moderne prezentacije naučnih izvora. Centar je pripremio aplikacione zahtjeve i uputio ih na konkurse Ministarstva civilnih poslova i Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke. Oba prijedloga su prihvaćena i prikupljena su sredstva u ukupnom iznosu od 9000 KM, sa kojima se planira kreiranje baze podataka, dizajn baze podataka, dizajni i razvoj aplikacije za unos podataka u bazu, unos podataka u bazu, dizajn i razvoj aplikacije za pregled podataka iz baze. Izvedba projekta zahtijeva obiman angažman koji će trajati do polovine 2011. godine.

4. Težište rada na izdavačkoj djelatnosti u drugoj polovini godine bilo je na pripremanju za novi broj Godišnjaka. Aktuelni Godišnjak broj: XXXIX/37 za 2010. godinu sastoji se iz ukupno 14 radova, 2 prikaza, hronike Centra i teksta in memoriam, a u njemu su učestvovali autori iz Australije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, SR Njemačke i Srbije. Sadržaj aktuelnog Godišnjaka najbolje odražava nastojanja Centra u proširivanju svog djelokruga rada, pored arheologije, starije historije, etnologije i filologije, i na noviju historijsku problematiku. Radovi su na vrijeme pristigli u redakciju, završena je njihova redakcijska obrada, trenutno se nalaze u procesu digitalno-tehničke pripreme za štampu, tako da se izdanje ovog broja očekuje u januaru 2011. godine. Časopis su finansijski pomogli Rimsko-germanska komisija Njemačkog arheološkog instituta iz Frankfurta na Majni i Fondacija za izdavaštvo u Sarajevu. Od ovog broja časopis će biti štampan u formatu A4, s obzirom na to da ovaj format bolje podržava radove iz oblasti arheologije i brojne ilustrativne priloge koji čine integralni dio ove vrste naučnih radova. Prijedlog za promjenu formata časopisa iz B5 na A4 format usvojen je na sjednici Centra u februaru, a potvrđen od strane Odbora za izdavačku djelatnost ANUBiH.

I tokom ove, kao i prethodnih godina, Centar je intenzivno radio na nastojanjima da pribavi sredstva potrebna za publiciranje monografije „Antički sepulkralni spomenici sa prostora Bosne i Hercegovine“ dr. Veljka Paškvalina koja je već u potpunosti pripremljena i spremna za objavljivanje u okviru izdanja Centra za balkanološka ispitivanja ANUBiH. Upućene su aplikacije Fondaciji za izdavaštvo, Ministarstvu kulture i sporta Kantona Sarajevo, Upravi grada Sarajeva, Opštini Stari Grad Sarajevo i Uredu Matice Hrvatske u Sarajevu. Osigurana je pomoć samo Ureda Matice Hrvatske u Sarajevu, u vidu digitalno-tehničke pripreme za štampu i finansijske pomoći u iznosu od 2000 KM za štampanje. Ured Matice Hrvatske u Sarajevu bio bi suizdavač ovog djela. Materijal je trenutno u finalnoj fazi lektorisanja i trebao bi se početkom januara 2011. uputiti na prelom. Osiguravanje ne-

dostajućih sredstava za štampanje i izdavanje ove monografije ostaje jedan od glavnih zadataka Centra u narednoj 2011. godini.

U saradnji sa Odsjekom za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu, u Centru je priređen i upućen prijedlog projekta Diplomatički zbornik Bosne i Hercegovine na konkurs Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke. Navedeni projekat, koji za cilj ima objavljivanje diplomatičkog zbornika srednjovjekovnih bosanskih dokumenata ćirilske provenijencije, nije dobio traženu potporu.

Početak ove godine Centar je od porodice akademika Alojza Benca dobio rukopis knjige pod nazivom „Religijske predstave prastanovnika jugoslovenskih zemalja“. Kako se radi o veoma kvalitetnom djelu, planirano je njegovo izdavanje u narednom periodu. Tekst je u toku ove godine digitalizirala i obradila saradnica M. Forić, u 2011. planira se pristupiti postupku njegovog recenziranja i pribavljanja finansijskih sredstava za njegovo objavljivanje u okviru izdanja Centra.

Na inicijativu člana Centra dr. Adnana Busuladžića, u toku su pripreme za digitaliziranje starih brojeva Godišnjaka (brojevi 1-30) u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine koji posjeduje protočni skener. Kako je digitaliziranje svih izdanja Glasnika Zemaljskog muzeja uspješno završeno, ponuđeno je da kolege iz Zemaljskog muzeja izvrše digitalizaciju 30 starijih brojeva Godišnjaka, a da Centar obezbijedi kopije časopisa i njihovo raskoričavanje.

Prof. dr. Blagoje Govedarica, član ANUBiH i urednik Godišnjaka CBI ANUBiH je tokom 2010. godine bio nosilac većeg dijela aktivnosti Centra, kako onih koji se tiču naučno-istraživačkih projekata, tako i pripreme časopisa. Zahvaljujući njegovom angažmanu obezbijeđena je finansijska dotacija od strane Rimsko-Germanske komisije Njemačkog arheološkog instituta. Saradnica Centra Melisa Forić je, osim svojih redovnih obaveza u Centru i redakciji Godišnjaka, u 2010. godini istovremeno obnašala povjerenu dužnost tehničkog sekretara Odjeljenja prirodnih i matematičkih nauka ANUBiH, kao i Odbora za istorijske nauke ANUBiH, što se djelomično negativno odrazilo i na poslove u okviru Centra. I pored toga, ona je učestvovala na arheološkim istraživanjima na lokalitetu Turska kosa kod Topuskog, Republika Hrvatska, te je u okviru studijskog istraživanja boravila na institutu Rimsko-Germanske komisije Njemačkog arheološkog instituta u Frankfurtu na Majni, SR Njemačka, u periodu od 19. aprila do 14. maja 2010. godine kao njihov stipendista.

Melisa Forić